

69

D. D.
APHORISMI OECONOMICI,
COMMERCIA
**OSTROBOTNI-
ENSIUM**

SPECTANTES,
QUOS,
*Approbante Ampliſſ. Ordine Philoſoph. ad Illuſtre
Athenaeum Aboenſe,*

SUB PRÆSIDIO
**CAROLI FRIDERICI
MENNANDER,**

S. S. Theol. DOCT. Scient. Nat. PROFESS. Reg. & Ord.
& Reg. Acad. Scient. S. S.

Speciminis Loco,
In controverſam vocandos ſiſtit
JACOBUS CHYDENIUS, Filius,

OSTROBOTNIENSIS,
In Auditorio Super. Die XXX. Sept.
Anni MDCCCLII.

Horis Antemeridianis Conſuetis.

ABOÆ, Impreſſ. Direct. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL.

Supremi Dicafterii

ADSES-

Nobilissimo atq̃

Do. MARTINO

Patruī nomine

MÆCENATI

Viris plurimum reveren-

Do. Mag. GUSTAVO JUSLENIO,

Pastori in Cronoby meritissimo;

Fautoribus optimis, ea, quæ Patru-

Viro plurimum reverendo atque præclarissimo

Do. Mag. PETRO HEDMAN,

Scholæ Trivialis Wafensis Conrectori,

Ecclesiæ ibidem Vicario Pastori Laudatissimo,

Olim Præceptori fidelissimo.

Condonetis, precor, Mæcenas & Fautores o-
pusculum hocce meum levissimum Nomini-
favor Vester singularis, quo me & paternam
vati, tantus fuit, ut vitio mihi & pudori ver-

Magni Duc. Finlandiæ

S O R I,

que Consultissimo

POLVIANDER,

ætatem venerando,

MAGNO.

dis atque præclarissimis

Do. ANDREÆ GADOLIN,

Pastori in Biernâ vigilantissimo;

os decet, veneratione prosequendis.

Viro spectatissimo

Do. LAURENTIO J. BRUNELL;

Districtus australis Uhleoburgensis

Prætori Prudentissimo,

Patru nomine colendo.

*ptimi, mihi confidentiam, qua Vos interpellare
bus Vestris inscribere iustineo. Sed comitas
domum longo temporis spatio beare haud estis gra-
deretur, si beneficia Venia publice prædicandi hanc*

dimitt.

dimitterem occasionem, licet illa animus felicitas
quam calamus asequatur. Et cum Oeconomia
Ostrobotniensem spectent pauca haec pagella, Vos
vero illam & optime calleatis, & ejus incremen-
tum tam votis quam opere ipso promovere studeatis,
alios, sub quorum patrocinio tutiores essent haec po-
sitiones meae, vix invenire potui. Materia enim
illa, de qua ago, adeo Vobis accepta & fami-
liaris semper fuit, ut haud ingratum Vobis futu-
rum officium hoc meum sperare audeam, sive
argumentum, sive auctorem opella intueamini.
Chartaceo huic minusculo comites ibunt praesertim
servet DELLS I. O. M. Vos in longissimam an-
norum seriem, in reipublica emolumentum & Ve-
strorum gaudium!

NOMINUM VESTRORUM

humillimus observantissimusque
cultor,

JACOBUS JACOBI CHYDENIUS.

APHOR. I.

Commercia cum Ostrobotniensibus erant olim non indigenis modo, sed etiam exteris, in certis præcipue portubus, libera. Post erectas ibidem civitates hæ Aboam potissimum merces suas venales deportarunt, & inde, quæ sibi necessaria erant, compararunt. Jam vero venalia hujus provinciæ tantum non omnia Holmiam tendunt, unde etiam ea, quæ subveniunt incolarum indigentia, reportantur.

APH. II.

Quamvis numero civitatum Ostrobotnia nulli ex provinciis Svecogothicis

APH. IV.

Merces invehendæ heic eadem sunt, quæ in reliquas patriæ oras adventare solent; ut sal potillimum, tabacum, vina, aromata, panni sericei, lanei, & linei tenuiores, &c. Quemadmodum vero instrumenta luxus & delicia exoticæ nondum multos in hac provincia inveniunt emtores, ita mercium necessariarum, quasq; consuetudo jam necessarias reddidit, magna satis est consumtio. e. g. Uhloam ab anno 1747. ad 1750. inclusive 12003. salis tonnæ, & 8208. tabaci pondera sunt advecta.

APH V.

Facta quidem sunt in Ostrobotniæ locis maritimis varia salis ex aqua marina coquendi pericula, præsertim iniquioribus fatis sub bello superiori

ri navigationis usum interturbantibus. Idem cum aqua fontis cujusdam in Laihela fuit tentatum. Successu tamen optato caruit hoc institutum, neque cum lucro cocturam illam exerceri posse spes aliqua affulget.

APH. VI.

QUamvis vino ab exteris allato cārere nequeamus, sunt tamen apud nos vitis succedanea, baccarum intelligo species varias, apud externos vel rariores vel non reperiundas. Ut hæ ple-risque annis Ostrobotniensium campos & silvas ita replent, ut vix locus pedis vacuus ab illis reperiatur, ita ex illis vina-
cei potus parari, & baccæ ipsæ conditura asservari possent, idque illa copia, ut non usui modo patriæ sufficerent, sed etiam exteris in redhostimentum illarum cupediarum, quas nos ab illis emimus, offerri possent.

APH. VII.

APH. VII.

TEstantur instituta varia experimen-
ta, oves nobiliores exteris civita-
tis jus in solo Ostrobotnico non dedi-
gnari, nec Nicotiana, lini cannabisque
cultura hoc clima esse inimicum, pos-
se etiam rem hortensem meliorem,
quam, hodie exhibet induere faciem. Un-
de spes est, posse hanc terram, tempore
ropcedente, inprimis si stagnantium aqua-
rum onere pernicioso liberata fuerit, lar-
giri plures species rudium materiarum
artis opera elaborandarum, in reipubli-
cæ non minus, quam privatorum gran-
de & copiosum emolumentum.

APH. VIII.

REgni mineralis divitiis, pauca, quo-
rum vulgatissimus est usus, si excepe-
ris, hætenus carendum fuit huic regioni.
Binæ tantum fervent officinæ ferrariæ, illæ
quo-

quoq; ferrum e Svecia allatum depuran-
tes. Quod vero neq; hac in parte Ostro-
botnia naturam habuerit novercam, te-
stantur varia mineralium heic reperta
indicia; testatur etiam illud, quod calx
quoque e transmarinis locis haud ita pri-
dem fuerit adferenda, quæ tamen jam
in qualibet fere paroecia ad usus dome-
sticos paratur.

APH. IX.

SI per indicem quasi exhibere liceret
mercium. quæ hinc exportantur,
varietatem & copiam, omnium nos ha-
bituros assensum speramus, vix aliam
provinciam dare æque uberem merci-
moniorum proventum. Nobis, ut in
uno alterove exemplo acquiescamus,
brevitas imperat. Ita mediis annis
50000. tonnæ picis sveverunt in O-
strobotnia parari. Uhloa vero sola qua-
drien-

driennio, ab anno scilicet 1747. ad 1750. 3843. dodecades tonnarum picis liquidæ, 573. tonnas aridæ, 4179. tonnas salmonum salitorum, 4395; butyri, 1020. sebi, &c. Holmiam transmittere valuit. Vetus autem Carlebya eodem tempore 4447; dodecades tonnarum picis, 8024. pondera butyri, 1018. sebi, 8589. dodecades asserum, &c. divendit.

APH. X.

FRumenti quoque eam, dum fertiliores sunt anni, largitur provincia copiam, ut non modo habitatoribus sustentandis satis sit, sed etiam quod abundat alio fuerit transmissum. Ita Uhloa nuper memorato illo quadriennio circiter 17000. frumenti tonnæ exierunt. Dum vero segetes, vel frigoris vehementia, vel aliis morbis læ-

dun-

duntur, panem aliunde cariori multo pretio emere coacti fuerunt incolæ. Huic vero malo obicem superiorum provida cura poluit per erecta granaria, quod pro inæstimabili beneficio huic potissimum regioni est reputandum, cujus ope annonæ flagellationi & incolarum per inediam interitui ac dispersioni, quibus hactenus haud raro fuerunt obnoxii, occurritur, adeoque œconomiae incolumitati & perpetuitati prospicitur.

APH. XI.

NAvium construendarum Ostrobotnenses nostri egregii plane sunt artifices, & earum, quamdiu silvarum adfuit copia, ingentem numerum pararunt. Uhloæ decennio proximo triginta circiter nova navigia sunt constructa, & Vetus Carlebya anno 1744. novem naves majores cum uno dromone ædifican-

ficandas curavit. Jam vero & raritas lignorum huic usui aptorum in maritimis, & eorum, quorum interest dispicere, ne ad incitas redigantur silvæ; providentia factum est, ut intra augustiores cancellos architectura hæc navalis fuerit restricta.

APH. XII.

IN nonnullis Ostrobotniæ locis, ut parœciis Veteris Carlebyæ, Cronoby & Pederføere, frequentes conspiciuntur machinæ ferratoriæ, ita ut pauci inveniantur rusticorum, qui earum non sint participes. Ut hæc jam inopiam silvarum in confiniis pepererunt, ita alibi, ubi major adest lignorum copia, nullæ reperiuntur. Rem quoque facerent harum machinarum possessores utilissimam, si, loco crassiorum, tenues adhiberent ferras, quæ majorem parare possunt asserum numerum.

APH. XIII.

FRondiferas arbores, quarum vastæ
 occurrunt silvæ, raro in alios usus,
 quam lignationis, & utensilium dome-
 sticorum, convertere solent incolæ.
 Esset vero heic optata occasio cineres
 clavellatos parandi, & officinis saponariis
 aliisque. quæ multum requirunt li-
 gnorum, commoda in hac regione e-
 rigi possent habitacula.

APH. XIV.

QUamvis carniū, pellium, alio-
 rumque regni animalis munerum
 magnam copiam largiatur a pascuis pra-
 tisque celebrata Ostrobotnia, quin ta-
 men, invento stragi animalium, quæ
 miserum in modum vexavit hanc regio-
 nem, genuino remedio, & accedente
 pratorum pecorumque cura exactiori,
 posset insigniter augetcere hic proven-
 tus, nulli dubitamus. Sunt etiam res va-
 rix,

riæ, quæ hætenus raro vel nunquam in commercium venire siveverunt, quarum multitudine abundat septentrionalior præcipue hujus conditionis pars. Tales sunt carnes rangiferinæ, & avium ferarum aquaticarumque carnes & plumæ.

APH XV.

Piscatura Ostrobotniensium, excepta nobili illa salmonum captura, vix plus importat, quam ut propriis inserviat incolarum usibus; quamvis possideat hæc regio ripam maris ultra sexaginta milliaria protensam, & præterea crebris fluviis & lacubus piscosis distingvatur. Quod indicio est, hanc œconomix partem, quæ ex aquis alimoniam procurat, procul abesse a debito fastigio. Multum etiam impedimenti piscium in sinu Botnico augmento ponere crediderim augescentes phocarum copias, quibus prosternendis, aut intra modum cogendis

gendis, non sufficienti pauci illi rusticorum, qui cum vitæ præsentissimo periculo illis insidias struunt. In optatis itaque est, ut faciliores ex-cogitentur capiendarum phocarum viæ.

APH. XVI.

Commerciū, quod cum Muscovitis insti-tuunt borealiores Ostrobotnientes & Lap-pones, illius est indolis, ut difficillime impe-diri queant importationes & exportationes pro-hibitæ; illo quoque facile abstinere possent nostri, cum mercibus illis Muscoviticis absque dispendio carere queant, & hi utiliores haud raro avehant.

APH. XVII.

Modus ille, qui ad hæc fere tempora civi-bus Ostrobotnientibus in mercatura cum rusticis instituenda fuit in usu, ut nimirum illi his pecunias, quibus vel ad tributa publica vel alios usus egent, & merces, quas poscunt, crede-re teneantur; hi vero huic mercatori & creditori suo certo omnia, quæ venalia habent, venundare obligentur, neutræ parti utilis censeri potest.

S. D. G.

